

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การสื่อสารในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม” มีรายละเอียดด้านระเบียบวิธีวิจัย ประกอบด้วย รูปแบบการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ (content analysis) อย่างเป็นระบบตามประเด็นเนื้อหาที่ศึกษา โดยผู้วิจัยแปลภาษาเป็นข้อมูล แบ่งแยกเป็นกลุ่มตามเนื้อหา และประเด็นหลัก คัดสรรข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งตัดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป จากนั้นนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล และแสดงข้อมูลในรูปของการบรรยาย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารท้องถิ่น ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผนงาน ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านแผนและงบประมาณ ด้านประชาสัมพันธ์ และด้านชุมชนสัมพันธ์ จากเทศบาลเมืองและเทศบาลนคร ที่ประสบความสำเร็จในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนตามผลการจัดลำดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการประเมินองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน ประจำปี 2548 ของสถาบันพระปกเกล้า จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ 1)เทศบาลนครยะลา จ.ยะลา 2)เทศบาลนครตรัง จ.ตรัง 3)

เทศบาลเมืองท่าข้าม จ.สุราษฎร์ธานี 4)เทศบาลเมืองเขยงราย จ.เขยงราย 5)เทศบาลเมืองศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเจาะจง (purposive sampling) โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) จากกลุ่มผู้บริหารในระดับผู้กำหนดนโยบายของเทศบาล ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายด้านการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ด้านชุมชนสัมพันธ์ และด้านการสื่อสารกับประชาชน และจากกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ด้านประชาสัมพันธ์ และด้านชุมชนสัมพันธ์ ซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการกองวิชาการและแผนงาน ผู้อำนวยการกองสวัสดิการและสังคม เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการจากฝ่ายแผนงานและงบประมาณ ฝ่ายบริการข้อมูลข่าวสาร และฝ่ายพัฒนาชุมชนรวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 50 คน คือ

กลุ่มที่ 1 (กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย) ประกอบด้วยนายกเทศมนตรี หรือรองนายกเทศมนตรี และปลัดเทศบาลหรือรองปลัดเทศบาล จาก 5 เทศบาลๆ ละ 2 คน รวมจำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 2 (กลุ่มผู้ปฏิบัติ) ประกอบด้วยผู้อำนวยการกองวิชาการและแผนงาน ผู้อำนวยการกองสวัสดิการและสังคม เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการจากฝ่ายแผนงานและงบประมาณ ฝ่ายบริการข้อมูลข่าวสาร และฝ่ายพัฒนาชุมชน จาก 5 เทศบาลๆ ละ 8 คน รวมจำนวน 40 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประเภทของเครื่องมือ

ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (semi-structured interview) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้าและใช้คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับการจัดการสื่อสารในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถเล่าเรื่องได้อย่างเต็มที่ตามประเด็นที่ผู้วิจัยตั้งไว้และยืดหยุ่นประเด็นคำถามตามสถานการณ์และผู้วิจัยใช้เทปบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

3.2 ประเด็นคำถาม

ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การสื่อสาร และการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วยการวางแผนการสื่อสาร การดำเนินการสื่อสาร การประเมินผลการสื่อสาร ปัญหาในการจัดการสื่อสาร ปัจจัยแห่งความสำเร็จและแนวทางการปรับปรุงการจัดการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำ

แผน การจัดทำแผน การเผยแพร่และนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ในแต่ละขั้นตอนของกลยุทธ์การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วมมีประเด็นคำถามดังต่อไปนี้

3.2.1 การวางแผนการสื่อสารในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

- 1) การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสาร
- 2) การวางแผนด้านผู้ส่งสาร
- 3) การวางแผนด้านสาร
- 4) การวางแผนด้านสื่อ
- 5) การวางแผนด้านผู้รับสาร
- 6) ปัญหา ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และแนวทางการปรับปรุงในการวางแผนการสื่อสารในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม

แผนการสื่อสารในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม

3.2.2 การดำเนินการสื่อสารในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม

- 1) การจัดโครงสร้างองค์การสื่อสาร
- 2) การจัดการทรัพยากรด้านการสื่อสาร
 - (1) การจัดการบุคลากร
 - (2) การจัดการงบประมาณ
 - (3) การจัดการวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และเทคโนโลยี
- 3) การควบคุมกระบวนการสื่อสารให้เป็นไปตามแผน
- 4) ปัญหา ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และแนวทางการปรับปรุงการในการดำเนินการสื่อสารในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม

ดำเนินการสื่อสารในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม

3.2.3 การประเมินผลการสื่อสารในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม

- 1) การประเมินผลการสื่อสารด้านการรับรู้ของประชาชน
- 2) การประเมินผลการสื่อสารด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 3) ปัญหา ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และแนวทางการปรับปรุงการในการประเมินผลการสื่อสารในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม

3.3 การสร้างเครื่องมือวิจัย

ในการจัดทำเครื่องมือวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา รวบรวมข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้อง ทำการสรุปประเด็นเป็นข้อคำถาม และทำการทดสอบเครื่องมือวิจัย ตามลำดับดังนี้

3.3.1 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร โดยคัดเลือกเนื้อหาและเก็บข้อมูลที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารเพื่อสรุปเนื้อหา โดยยึดหลักเกณฑ์พิจารณาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทางวิชาการควบคู่กันไปด้วย เพื่อวางกรอบแนวคิด และสามารถนำเสนอรายงานได้อย่างถูกต้องและมีเหตุผล

3.3.2 สรุปประเด็น เพื่อจัดทำเป็นข้อคำถาม

3.3.3 ก่อนที่จะนำเครื่องมือไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่สร้างขึ้นก่อนนำไปใช้ โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิด และตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยขอคำปรึกษาจากรองศาสตราจารย์ ดร.วิฑารธร ท่อแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท.หญิง ดร.ศิริวรรณ อนันตโท อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ของแบบสัมภาษณ์ และแนวทางที่ครอบคลุมของคำถาม

3.4 การทดสอบเครื่องมือ

ก่อนที่จะนำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบเครื่องมือด้วยการสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และเทศบาลตำบลคอหงส์ จังหวัดสงขลา ซึ่งมีความจำเป็นต้องจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นเช่นกัน จากการทดสอบเครื่องมือชุดดังกล่าวพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเข้าใจประเด็นคำถามได้ดี และสามารถตอบคำถามการวิจัยได้ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงคำถามเสริมในการรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ประเด็นคำถามมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ดังนี้

4.1 ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

4.1.1 ทำการติดต่อกับผู้ประสานงานและด้านข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยการติดต่อผ่านทางโทรศัพท์/โทรสาร พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ในการขอเข้าสัมภาษณ์ จากนั้นทำการนัดหมายผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยตัวเอง

4.1.2 แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์นั้น ได้จัดพิมพ์เป็นเอกสารแนบไปพร้อมกับจดหมายขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์โดยให้สาขาวิชาออกให้

4.1.3 เมื่อถึงวันนัดหมาย ขออนุญาตบันทึกข้อมูลจากการสนทนาด้วยเครื่องบันทึกเสียง อธิบายให้ผู้สัมภาษณ์รับทราบว่า ข้อมูลที่ได้นั้นจะนำไปใช้ในการศึกษาและเป็นข้อมูลในวิทยานิพนธ์เท่านั้น ทั้งนี้ก็เพื่อลดความกังวลของผู้ให้สัมภาษณ์ พร้อมกันนี้ได้เปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์ซักถามผู้วิจัยก่อนเพื่อสร้างความไว้วางใจและเป็นกันเอง

4.1.4 แจ้งให้ผู้สัมภาษณ์ทราบว่า จะนำข้อมูลที่บันทึกไว้ด้วยการจดและที่บันทึกด้วยเครื่องบันทึกเสียงไปถอดความและสรุปประเด็น จากนั้นจะนำเสนอในส่วนของอภิปรายผลต่อไป

4.2 ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

4.2.1 การแนะนำตัว ผู้วิจัยจะแนะนำตัวกับผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งกำหนดบทบาทของผู้วิจัยอย่างเปิดเผย และแจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

4.2.2 ใช้ประเด็นคำถามที่เตรียมไว้ล่วงหน้าเป็นแนวทางการสัมภาษณ์ และเปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามได้อย่างอิสระ เสรี เป็นลักษณะของการพูดคุยเพื่อให้ได้ข้อมูลเจาะลึกให้มากที่สุด

4.2.3 ในระหว่างการซักถาม เมื่อผู้วิจัยตั้งคำถามแล้วต้องคอยฟังคำตอบจากผู้ให้สัมภาษณ์ไปพร้อม ๆ กับการเก็บข้อมูลโดยการจดและการจำ และเตรียมตัวที่จะตั้งคำถามใหม่ต่อไปอย่างต่อเนื่อง โดยข้อมูลที่จดบันทึกจะเป็นประเด็นหลัก หากต้องการรายละเอียดให้ฟังจากในเทปบันทึกเสียง

4.3 ขั้นตอนปิดการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนและถูกต้องของข้อมูลว่าผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตอบครบทุกคำถามหรือไม่ และคำตอบที่ได้ชัดเจนมากน้อยเพียงใด ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัยหรือไม่ หากไม่ตรงหรือไม่ครบให้ถามใหม่ให้ชัดเจนและครบถ้วนถูกต้อง จากนั้นกล่าวขอบคุณในความร่วมมือของผู้ให้สัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เชิงคุณภาพ โดยแบ่งแยกเป็นกลุ่มตามเนื้อหา และประเด็นหลัก คัดสรรข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งตัดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป จากนั้นนำมาทำการวิเคราะห์ ข้อมูล และแสดงข้อมูลในรูปของการบรรยายพรรณนาวิเคราะห์

โดยทำการวิเคราะห์ตามประเด็นที่ต้องการศึกษาอย่างเป็นระบบ และครอบคลุม
วัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์ด้านการวางแผน กลยุทธ์ด้านการดำเนินงาน และกลยุทธ์ด้านการ
ประเมินผลการสื่อสารในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม
2. เพื่อศึกษาปัญหา ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และแนวทางการปรับปรุงการจัดการการ
สื่อสารในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม

การสร้างข้อสรุป ผู้วิจัยจะทำการสร้างข้อสรุปโดยใช้กรอบความคิดเชิงทฤษฎีเป็นฐาน
หลักในการวิเคราะห์เพื่อนำข้อค้นพบเบื้องต้นมาพิจารณาว่าสอดคล้องกับทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งใน
กรอบความคิดเชิงทฤษฎีที่ศึกษาไว้ตั้งแต่ต้นหรือไม่ อย่างไร กระบวนการและเงื่อนไขต่างๆ ในข้อ
ค้นพบเหล่านั้นเป็นไปตามกรอบความคิดเชิงทฤษฎีหรือไม่ แล้วจึงอภิปรายผลตามข้อค้นพบที่ได้
จากการเปรียบเทียบ และยืนยันข้อสรุป

6. การนำเสนอผลการวิจัย

ในการนำเสนอผลการวิจัยนั้นทำการแสดงข้อมูลในรูปของการบรรยายเพื่ออธิบาย
ความหมาย และนำเสนอผลการวิจัย บทที่ว่าด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งการนำเสนอข้อมูล
ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 กลยุทธ์การวางแผนการสื่อสารในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผน
ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

ตอนที่ 2 กลยุทธ์การดำเนินการสื่อสารในขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การ
พัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม

ตอนที่ 3 กลยุทธ์การประเมินผลการสื่อสารในขั้นตอนการเผยแพร่ และนำแผน
ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นไปสู่ภาคปฏิบัติ

ตอนที่ 4 ปัญหา ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และแนวทางการปรับปรุงการจัดการการ
สื่อสารในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม